

Zeearendwerk in Polen

Martijn de Jonge

Polen is een zeer belangrijk land voor de Zeearenden in Midden-Europa. Het herbergt ongeveer 250 paren die een algehele bescherming genieten. De produktiviteit van de vogels is goed met ongeveer 0.8 uitgevlogen jong per bezet nest. Deze gunstige score is onder andere te danken aan de vele onvervuilde visvijvers die rust en schone prooi bieden (vis en vogels).

Andere belangrijke zeearendlanden zijn: Zweden met circa 120 paar, Finland met circa 80 paar, Duitsland met circa 200 paar en Noorwegen met 1500 paar. De Baltische staten herbergen ook nog enige tientallen paren terwijl Europees Rusland geschat wordt op circa 1000 paar. In de Balkanlanden bevindt zich de enige kwakkelende populatie waar door de diverse troebelen geen helder zicht op is (voormalig Joegoslavië en Albanië).

De zeearend gaat, vooral de laatste vijf jaar, hard vooruit, zowel in broedparen als in broedresultaat. Dat is te danken aan uitgebreide bescherming, wintervoeding en afname van gif in het milieu.

In Polen genieten alle roofvogels algehele bescherming. In 1981 werd het Comité ter Bescherming van Arenden opgericht door de bioloog W. Król. De bedoeling was om te komen tot bescherming en behoud van de in Polen levende arenden. Behalve de Zeearend zijn dat de Visarend (c. 60 paar), de Schreeuwend (c. 1500 paar) en de Bastaardarend (c. 30 paar).

Dankzij de activiteiten van deze groep werden er in 1984 een aantal beschermende maatregelen van kracht. Rond de nestboom werd een zone van 300 meter geheel gevrijwaard van bosbouwwerk. Een zone van 500 meter rondom het nest is in de periode van 1 februari tot 31 juli vrij van alle menselijke activiteiten.

Tachtig procent van het bos in Polen is in handen van de Staat die het voor de bosbouw verpacht. Voor de arendnestzones krijgen de pachters, vaak dorps/gemeentes, een vergoeding. In sommige gevallen is dat lucratief omdat de arenden een voorkeur hebben voor afgelegen, dus minder rendabele, lokaties vaak in of langs moerassen.

In de toekomst wil men deze zones ook gaan instellen rond de nestbomen van Rode- en Zwarte Wouw.

De praktijk

Om een beeld te krijgen van het zeearendenwerk in Polen legde ik in 1992 contact met Dr. Tadeusz Mizera van de landbouwuniversiteit van Poznan. Hij

coördineert het ring- en inventarisatiewerk en onderhoudt de contacten met beheerders ter plaatse. In 1992 en 1993 vergezelde ik hem bij het ringen van Zeearenden in NW Polen. Daarnaast bezocht ik Polen in de winters van 1993, 1994 en 1995. Mijn idee was om op aangelegde voerplaatsen jonge Zeearenden te observeren en te fotograferen vanuit een schuilhut, liefst vogels die ik het voorjaar ervoor als kuiken had gefotografeerd tijdens het ringen. Om een idee te geven van het roofvogelwerk in Polen volgen hierna twee veldimpressies.

Het zeearendenbos

'Take the picture, Martin', gebiedt Tadeusz Mizera op een afgelegen plek in de bossen van West-Polen. Hij heeft zojuist een jonge Zeearend geringd en wil dat vastgelegd hebben. De pluizige vogel maakt een onderdrukt 'gluk-gluk'-geluid terwijl zijn ouders in de lucht slag leveren met een ravenpaar. Na de fotosessie wordt het vier weken oude arendsjong weer in de zak gepropt en aan de hijslijn gekoppeld. Klimmer Janusz boven in het arendsnest krijgt een seintje. Hij begint te trekken en de jonge Zeearend maakt zijn tweede vliegtocht, deze keer retour geboorteplaats. Janusz plaatst het arendsjong in de nestkom en klautert razendsnel naar beneden. Een kwartier later staan we weer bij de auto en zijn de oude arenden geland bij hun jong. Hun kuiken draagt nu aan z'n linkerpoot een kleurring en aan z'n rechterpoot een ring van het vogelringstation in Gdansk. Hierdoor is hij de rest van zijn leven op jaar en geboorteplek te herleiden. Snel struinen we door het vochtige lentebos naar de auto. Daar aangekomen is er even tijd voor een koele dronk! Terwijl we de muggen van ons af meppen, doen we ons tegoed aan een in de beek gekoeld biertje. Maar tijd voor een lange pauze is er niet. We moeten vandaag nog vier andere nesten controleren, verspreid over 200 km Pools bosgebied.

Winter in Polen

Het meer is dichtgevroren, de schuilhut geplaatst. In de rietrand gecamoufleerd met twintig meter ervoor een halve koe. Gehaald in het slachthuis met bioloog Ryszard. Soppend door de kadavers hadden we de dag tevoren onze keus gemaakt in het kleine abattoir. De directeur was gelijmd met twee flessen goede wodka en werkte enthousiast mee. 'Staart eraf', vraagt hij zwaaiend met een grote bijl. Nee, dat is wel handig bij het slepen over het ijs.

De dieren van het meer vinden het aas wel lekker. Raven vliegen af en aan, Buizerds strijken neer en zelfs de Vossen komen langs. Maar de Zeearenden blijven wachten op afstand. Dan weer honderd meter rechts, dan weer honderdvijftig meter links. Aan het eind van de middag vliegen ze stuk voor stuk weg naar hun slaapbos. Behalve één vogel. Die stort zich op de laatste rietganzen

in het laatste wak. En hij scoort. Op vijfhonderd meter afstand gaat hij de vogel plukken. Buiten bereik van mijn lens. Als ik terugrijd, geeft de buitenthermometer van de auto +47°C aan. Dat lijkt mij wat warm voor de tijd van het jaar. Bij het biologische station waar ik overnacht is het kwik vandaag niet verder dan -11°C gekomen.

Adres: Simonshavenstraat 38, 1107 VB Amsterdam (020-6973215).

Foto: De jonge zeearend, uitgerust met ring en kleurring, Polen (Martijn de Jonge).